

OBSAH

1	Vznik a vývoj kožního lékařství – dermatologie	15
1.1	Vztahy mezi dermatologií a kosmetikou	19
	<i>Kontrolní otázky</i>	19
2	Příčiny kožních onemocnění	20
2.1	Reaktivita kůže a její ovlivňování	21
2.2	Alergie	21
	<i>Kontrolní otázky</i>	22
3	Projevy kožních onemocnění – chorobné změny	23
3.1	Morfologie kožních změn	24
3.1.1	Prvotní výkvětky (primární eflorescence)	26
3.1.2	Druhotné výkvětky (sekundární eflorescence)	27
3.1.3	Plošné změny	28
3.1.4	Výsledné stavy	29
	<i>Kontrolní otázky</i>	29
4	Léčba kožních onemocnění	30
4.1	Léčba celková	30
4.2	Léčba místní	32
4.2.1	Léčba místní podle lékové formy	33
4.2.2	Léčba místní podle účinné látky	36
4.3	Léčba fyzikální	37
4.3.1	Aktinoterapie	37
4.3.2	Elektroterapie	38
4.3.3	Kryoterapie	39
4.3.4	Laserová terapie	39
4.4	Léčba chirurgická	39
	<i>Kontrolní otázky</i>	40

5	Kožní onemocnění vyvolaná vnějšími škodlivinami	41	9.1.2	Uhlák (antrax)	58
5.1	Poškození kůže mechanickými vlivy	41	9.1.3	Tularemie (zaječí nemoc)	59
5.2	Poškození kůže tepelnými (termickými) vlivy	42	9.1.4	Maleus (vozňřívka)	59
5.3	Poškození kůže slunečním zářením	42	9.1.5	Tuberkulóza kůže	59
5.4	Poškození kůže chemickými vlivy	44	9.2	Kožní onemocnění vyvolaná viry	59
	<i>Kontrolní otázky</i>	44	9.2.1	Bradavice obyčejné	60
6	Onemocnění mazových žláz	45	9.2.2	Bradavice mladistvých (ploché)	60
6.1	Seborrhoická dermatitida (dermatitis seborrhoica)	45	9.2.3	Ostré kondylomy	60
6.2	Akné (acne vulgaris)	46	9.2.4	Moluska	61
6.3	Růžovka (rosacea)	47	9.2.5	Prostý opar	61
6.4	Periorální dermatitida (dermatitis perioralis)	48	9.2.6	Pásový opar	61
	<i>Kontrolní otázky</i>	48		<i>Kontrolní otázky</i>	62
7	Parazitární kožní onemocnění	49	10	Mykózy (dermatomykózy)	63
7.1	Svrab	49	10.1	Trichofycie	64
7.2	Zavšivení	50	10.2	Epidermofycie	65
7.3	Blechy	52	10.3	Mikrosporie	65
7.4	Štěnice	52	10.4	Favus	66
7.5	Klíšťata	52	10.5	Kvasinková onemocnění	66
7.6	Roupi	52	10.6	Saprofytická onemocnění	67
	<i>Kontrolní otázky</i>	52		<i>Kontrolní otázky</i>	67
8	Onemocnění kůže vyvolaná koky	53	11	Kožní onemocnění z přecitlivělosti	68
8.1	Impetigo	53	11.1	Ekzém	68
8.2	Folikulitida (folliculitis, perifolliculitis)	54	11.1.1	Kontaktní alergický ekzém	69
8.3	Furunkl (furunculus)	55	11.1.2	Atopický ekzém	70
8.4	Furunkulóza (furunculosis)	55	11.1.3	Mikrobiální ekzém	72
8.5	Karbunkl (carbunculus)	55	11.1.4	Eczema nummulare	72
8.6	Růže (erysipel)	56	11.1.5	Eczema dysidroticum	72
8.7	Ekthyma	56	11.2	Kopřívka	72
8.8	Flegmona (phlegmona)	56	11.3	Lékové exantémy	73
	<i>Kontrolní otázky</i>	57		<i>Kontrolní otázky</i>	74
9	Kožní onemocnění vyvolaná bakteriemi a viry	58	12	Kožní onemocnění z povolání	75
9.1	Kožní onemocnění vyvolaná bakteriemi	58		<i>Kontrolní otázky</i>	77
9.1.1	Červenka (erysipeloid)	58	13	Kožní onemocnění z neznámých příčin	78
			13.1	Lupénka	78
			13.2	Pemfigus	79

13.3	Erytematodes	80	18.5	Shiatsu	101
	<i>Kontrolní otázky</i>	80		<i>Kontrolní otázky</i>	101
14	Cévní onemocnění a jejich projevy na kůži	81	19	Péče o kůži celého těla	102
14.1	Poruchy tepenného oběhu	81	19.1	Opalování a ochrana kůže před UV zářením	103
14.1.1	Arterioskleróza	81	19.1.1	Sluneční záření a UV záření	103
14.1.2	Bürgerova nemoc	82	19.1.2	Ochrana kůže před UV zářením	104
14.1.3	Raynaudova nemoc	82	19.1.3	Solárium	106
14.2	Poruchy žilního oběhu	83	19.2	Saunování	107
	<i>Kontrolní otázky</i>	84		<i>Kontrolní otázky</i>	108
15	Névý a nádory kůže	85	20	Líčení a takzvaná teorie ročních období	109
15.1	Névý	85	20.1	Barevné typy	110
15.1.1	Névý z krevních cév	85	20.1.1	Jak určit správně barevný typ	110
15.1.2	Pigmentové névý	86	20.1.2	Vhodné a nevhodné barvy pro jednotlivé barevné typy	111
15.2	Nepravé nádory	86	20.2	Vhodné líčení a doplňky pro jednotlivé barevné typy	112
15.3	Nádory	87	20.2.1	Jarní typ	112
15.3.1	Nezhoubné (benigní) nádory	87	20.2.2	Letní typ	113
15.3.2	Zhoubné (maligní) nádory	87	20.2.3	Podzimní typ	113
	<i>Kontrolní otázky</i>	88	20.2.4	Zimní typ	114
16	Pohlavní onemocnění a jejich projevy na kůži	89		<i>Kontrolní otázky</i>	115
16.1	Kapavka	89	21	Dějiny hygienické očisty těla a pedikúry	116
16.2	Syfilis	90		<i>Kontrolní otázky</i>	117
	<i>Kontrolní otázky</i>	91	22	Anatomie dolní končetiny	118
17	Kosmetická péče a kožní onemocnění	92	22.1	Kostra dolní končetiny	118
17.1	Infekční a neinfekční kožní onemocnění	92	22.1.1	Pletenec dolní končetiny	118
17.2	Možnosti kosmetického ošetření u jednotlivých kožních onemocnění	92	22.1.2	Kostra volné dolní končetiny	118
17.3	Význam spolupráce kosmetičky a dermatologa v prevenci kožních onemocnění	96	22.2	Klouby a vazy dolní končetiny	119
	<i>Kontrolní otázky</i>	96	22.3	Cévy dolní končetiny	120
18	Druhy masáží v kosmetice	97	22.4	Nervy dolní končetiny	123
18.1	Mikromasáž očního okolí	97	22.5	Svaly dolní končetiny	123
18.2	Cytomasáž	98	22.5.1	Svaly stehna	125
18.3	Jacquetova masáž	99	22.5.2	Svaly bérce	125
18.4	Lymfodrenáž	100	22.5.3	Svaly nohy	129
			22.6	Klenby nožní	131
				<i>Kontrolní otázky</i>	134

23	Fyziologie nohy	135	25.3.2	Kostěné výrůstky na hřbetu nohy	157
23.1	Pohyby nohy	135	25.3.3	Dvojitá pata	158
23.2	Postavení patní kosti a prstů	136	25.3.4	Patní ostruha	158
23.3	Postavení špiček nohou při chůzi	137		<i>Kontrolní otázky</i>	159
23.4	Statická a dynamická funkce nohou	138	26	Onemocnění dolních končetin nervového původu	160
	<i>Kontrolní otázky</i>	140	26.1	Chabé a spastické obrny	160
24	Ortopedické vady nohou	141	26.2	Mortonova neuralgie	160
24.1	Vrozené vady nohou	141		<i>Kontrolní otázky</i>	161
24.1.1	Kososvislá noha	141	27	Celková onemocnění mající vliv na lidskou nohu	162
24.1.2	Vrozená kolébkovitá plochá noha	142	27.1	Cukrovka	162
24.2	Získané vady nohou	142	27.2	Krvácivost	163
24.2.1	Podélně plochá noha	142	27.3	Noční křeče lýtkové	163
24.2.2	Příčně plochá noha	145	27.4	Otoky dolních končetin	164
24.2.3	Noha svislá	146	27.5	Lipomy kolem kotníku	165
24.2.4	Noha hákovitá	147	27.6	Raynaudova choroba	165
24.2.5	Noha vbočená	147	27.7	Akrocyanóza	166
24.2.6	Noha vybočená	147	27.8	Ateroskleróza	166
24.2.7	Noha vyklenutá	147	27.9	Bürgerova nemoc	166
24.3	Vrozené vady prstů	148	27.10	Varixy	167
24.3.1	Srůst prstů	148	27.11	Tromboflebitida	167
24.3.2	Zmnožení prstů	148	27.12	Bércový vřed	167
24.3.3	Zmenšený počet prstů	148		<i>Kontrolní otázky</i>	168
24.3.4	Chybění všech prstů	149	28	Kožní onemocnění nohou	169
24.4	Získané vady prstů	149	28.1	Hnisavá kožní onemocnění	169
24.4.1	Vbočený palec	149	28.1.1	Růže	169
24.4.2	Ztuhlý palec	151	28.1.2	Furunkl	169
24.4.3	Kladívkovité a drápkovité prsty	152	28.2	Virová kožní onemocnění	170
24.4.4	Vybočený malík	153	28.3	Mykózy	171
24.4.5	Vybočený palec	153	28.3.1	Povrchová plísňová onemocnění	171
24.4.6	Přeložený prst	154	28.3.2	Hluboká plísňová onemocnění	172
	<i>Kontrolní otázky</i>	154	28.4	Kožní onemocnění z přecitlivělosti	172
25	Aseptické nekrózy kostí na noze	155	28.5	Kožní onemocnění způsobená tlakem a třením	173
25.1	Köhlerova choroba I.	155	28.6	Kožní onemocnění způsobená teplem a chladem	174
25.2	Köhlerova choroba II.	156	28.7	Zhoubné nádory	175
25.3	Kostěné výrůstky	156	28.8	Lupénka	176
25.3.1	Kostěný výrůstek podnehtový	157		<i>Kontrolní otázky</i>	176

29	Obuv z hlediska zdravotního	177	33.10	Cvičení nohou	227
29.1	Historie obuvi	177	33.10.1	Pasivní pohybová cvičení	227
29.2	Lékaři a výroba obuvi	179	33.10.2	Aktivní pohybová cvičení	228
29.2.1	Minimální lékařské požadavky na výrobu obuvi	180	33.11	Evidence ošetřovaných klientů v pedikúře	230
29.3	Druhy obuvi	185		<i>Kontrolní otázky</i>	230
29.3.1	Obuv běžně sériově vyráběná a její správné nošení	185	34	Medicínální pedikúra	231
29.3.2	Korekční obuv	186		<i>Kontrolní otázky</i>	232
29.3.3	Ortopedická obuv	187		Literatura	233
29.4	Ortopedické pomůcky používané v pedikérské praxi	189			
	<i>Kontrolní otázky</i>	196			
30	Osobnost pedikérky (pedikéra)	197			
	<i>Kontrolní otázky</i>	197			
31	Zásady hygieny a bezpečnosti práce v provozovnách pedikúry	198			
31.1	Požadavky na prostorové členění a vybavení provozovny	198			
31.1.1	Vybavení pracovní kabiny pro klasickou pedikúru	199			
31.2	Účinná a správná dezinfekce a sterilizace	201			
31.2.1	Provádění dezinfekce a dezinfekční prostředky	202			
31.2.2	Provádění sterilizace a sterilizační techniky	204			
	<i>Kontrolní otázky</i>	204			
32	Pedikérské nástroje	205			
	<i>Kontrolní otázky</i>	208			
33	Pracovní postup při provádění klasické pedikúry	209			
33.1	Koupele nohou a dezinfekce	212			
33.2	Ošetření kuřích ok	213			
33.3	Ošetření mozolů, zrohovatělé pokožky a puchýřů	215			
33.4	Ošetření nehtů	216			
33.4.1	Ošetření zdravých nehtů	216			
33.4.2	Ošetření zarostlých a ztlustělých nehtů	217			
33.5	Ošetření potivých nohou a mykózy	219			
33.6	Ošetření poranění klienta při výkonu pedikúry	220			
33.7	Lakování nehtů	220			
33.8	Ozařování nohou	221			
33.9	Masáž nohou a bérce	222			

Po skončení pedikérského výkonu provádíme mechanickou očistu nástrojů a sterilizaci. Používáme jen takové nástroje, které se dají sterilizovat. V pedikérské provozovně používáme ke sterilizaci nástrojů horkovzdušný sterilizátor a řídíme se přiloženým návodem.

Na vyjímání nástrojů ze sterilizátoru používáme peán, který je uložen v toulci s dezinfekčním roztokem.

Kontrolní otázky

1. Vyjmenujte pedikérské nástroje. K jakému účelu slouží?
2. Popište, jakým způsobem provádíme údržbu nástrojů.

33 PRACOVNÍ POSTUP PŘI PROVÁDĚNÍ KLASICKÉ PEDIKÚRY

Pracovní postup:

- koupele nohou a dezinfekce,
- ošetření kuřích ok,
- ošetření mozolů, zrohovatělé pokožky a puchýřů,
- ošetření nehtů,
- masáž nohou,
- lakování nehtů,
- ozáření lampou Solux.

Při práci s klientem se řídíme těmito **zásadami**:

1. Před započtím práce musíme mít připraveny všechny pomůcky k ošetření nohou, vysterilizované nástroje a připravené dezinfekční prostředky.

2. Pak pohovorem s klientem a prohlídkou nohou zjistíme, zda ošetření můžeme provést. Předpokladem úspěšného výkonu je správně rozeznat a posoudit podstatu a povahu případných vad a onemocnění nohou. Smíme ošetřovat, masírovat a ozařovat nohy klientů a radit jim, jak o nohy pečovat, aby zamezili vzniku různých vad. Při výskytu některých onemocnění však nesmíme ošetření nohou provádět (viz kapitoly o onemocněních nohou) – u klientů s hnisavým nebo mykotickým onemocněním, při otevřeném bércovém vředu a otevřeném poranění, vyrážkách, akutní alergii. Popáleniny a omrzliny ošetřujeme jen se svolením lékaře, neodstraňujeme zanícená kuří oka, bradavice, mateřská znaménka a kostěné výrůstky. Nevyřezáváme boční okraje zarůstajících nehtů.

3. Nejprve připravíme každému klientovi očištnou koupel, aby byly nohy vždy před vlastním ošetřením čistě umyté.

4. Dodržujeme základní požadavky hygieny, aby nedošlo k přenosu infekce. Před každým ošetřením proto provádíme dezinfekci nohou prostředky s antibakteriálním a antimykotickým účinkem. Nohy

dezinfikujeme před započatím ošetření, tj. po očištění koupeli, a opět po ošetření. Pracujeme tak, aby zákrok byl bezbolestný.

Poloha ošetřované nohy. Noha klienta, podložená ručníkem, leží na podložce na nohu, která je nastavitelná (obr. 78). Pata musí přesahovat podložku. Dbáme na to, aby poloha nohy byla pro pedikérku i pro klienta pohodlná a aby pedikérka měla nohu přístupnou k ošetření ze všech stran. Příliš velké zvýšení podložky by bylo nepříjemné klientovi a naopak velké spuštění podložky dolů by bylo nepohodlné pro pedikérku. Po několika letech by u ní mohlo dojít i k onemocnění páteře.

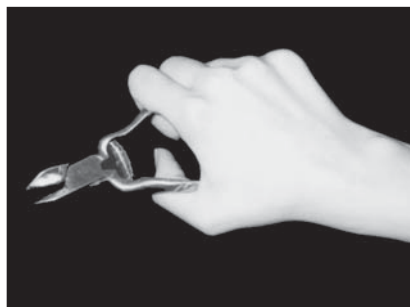
Držení nástrojů při ošetřování nohy. Správné držení nástrojů je pro usnadnění práce pedikérky velmi důležité.

Obr. 78. Poloha ošetřované nohy

Obr. 79. Správné držení skalpelu

Obr. 80. Správné držení kleští na nehty

Pedikérka by měla pracovat s nástroji tak, jak se naučila v kurzu:

- **Skalpel** – držíme vždy jako tužku, poblíž krčku a přikládáme jej plošně, abychom snížili riziko poranění (obr. 79). Pracujeme-li se skalpelem, musíme se soustředit jen na práci.
- **Kleště na nehty** – držíme v dlani a palec ruky musí dobře přiléhat k boku levé čelisti kleští (obr. 80). Při práci kleště trochu stočíme od sebe, aby částičky nehtů neodletovaly na nás.
- **Škrabky** – držíme rovněž jako tužku (obr. 81, 82).
- **Štipky (kleštičky) na kuří oka** – držíme dvěma způsoby:
  - při stříhání kůžičky na povrchu prstu navlékneme oko levého držadla na palec pravé ruky, třetí prst vsuneme do pravého držadla a ukazovák opřeme shora o kloub štipek (obr. 83);
  - při stříhání mezi prsty, např. měkkého kuřího oka nebo odstříhávání cárů pokožky, navlékneme zesponu palec do levého držadla štipek a třetí prst podložíme pod štipky poblíž kloubu. Práce se

Obr. 81. Čištění nehtového valu žlábkovou škrabkou

Obr. 82. Čištění volného okraje nehtů zahnutou škrabkou

Obr. 83. Práce se štipkami na kuří oka

Obr. 84. Správné držení pilníku na nehty

štipkami je velmi nebezpečná, protože při větším zastržení by mohlo dojít k poranění a krvácení.

- **Pilník** – používáme k zaoblení hrany nehtu a ke zkosení jeho okraje. Držíme jej podobně jako houslista smyčec (obr. 84).

33.1 Koupele nohou a dezinfekce

Podle účelu rozlišujeme koupel nohou:

- očistnou,
- odměčecí,
- osvěžující,
- perličkovou,
- dezinfekční.

Podle teploty vody rozlišujeme koupel:

- studenou – do 16 °C,
- vlažnou – do 25 °C,
- teplou – do 35 °C,
- horkou – nad 35 °C.

Očistná koupel. Připravujeme ji pro každého klienta před ošetřením nohou. Pokud klient protestuje s tím, že si nohy umyl již doma, vysvětlíme mu, že pracujeme pouze na bezprostředně umytých no-

hách, jak vyžadují hygienické předpisy. Očistnou koupel připravujeme teplou, v zimě horkou, přidáme do ní koupelovou sůl.

Požádáme klienta, aby si sám umyl dolní končetiny kartáčkem a mýdlem až po kolena. Starým, nemocným a tělesně postiženým umyjeme dolní končetiny sami. K mytí používáme mýdlo v dávkovači a kartáček. Po umytí dolních končetin připravujeme koupel odměčecí s koupelovou solí.

Odměčecí koupel s přísadou koupelové soli. Následuje po umytí dolních končetin. V této lázni má klient asi 10 minut namočené dolní končetiny. Účelem koupele je změkčení zrohovatělé vrstvy pokožky.

Osvěžující koupel. Připravujeme ji hlavně v letních měsících, a to klientům, kteří mají ploché nohy. Do koupele přidáváme některé ze speciálních přípravků. Koupel je studená nebo vlažná a je příjemná unaveným nohám. Stejný účinek má také **střídavá koupel**, kterou si klient může dělat doma sám. K tomu slouží nádoba se studenou a horkou vodou. Nohy ponořujeme střídavě do studené a do horké vody, a tím zlepšujeme krevní oběh v končetinách. Koupel musíme vždy končit vodou studenou, neboť horká voda cévy a póry roztahuje a studená naopak stahuje. Tato koupel je vhodná při stavech po omrzlinách, při plochých nohách a nohách potivých.

Perličková koupel. Provádíme ji pomocí vzduchu vhnáného do vody, čímž provádíme lehkou masáž dolních končetin.

Dezinfekční koupel. Připravujeme ji u potivých nohou a zjistíme-li povrchní formu plísně. Do vlažné vody přidáme dvě lžičky *benzenchloraminu* nebo *chlorseptolu*, případně několik vloček *hypermanganu* (na růžový roztok).

33.2 Ošetření kuřích ok

Ošetření kuřích ok (*clavi*) patří k nejčastějším výkonům v pedikúře. Kuří oka vznikají tlakem a protitlakem (např. tlakem obuvi a protitlakem kosti). Před výkonem musíme důkladně umýt nohy, tak jako u všech ostatních výkonů. Odstranit můžeme jen takové kuří oko, které není zanícené. Pokud je místo zarudlé, oteklé a bolestivé, odešleme klienta k lékaři. Rozeznáváme 4 druhy kuřích ok, u kterých se postup při ošetřování liší.

Ošetření tvrdého kuřího oka. Tvrdé kuří oko je žlutavé, uprostřed s nahnědlým čepem. Nejprve provedeme velmi důkladnou dezinfekci